Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto 17.11.2017

Vastauksia ennakolta lähetettyihin kysymyksiin:

Ministeri Grahn-Laasosen toimiala:

OPETTAJANKOULUTUKSEN UUDISTAMINEN

Opettajankoulutusfoorumi (vuosille 2016–2018). Mukana yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajankouluttajat, kunta-, työnantaja-, opettaja-, rehtori- ja opiskelijajärjestöt, OPH ja OKM. Kuusi kokoontumista tähän mennessä ja viisi kokoontumista tulossa. Alueelliset tilaisuudet: Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu, Joensuu. Alueelliset tilaisuudet jatkuvat 2018. Järjestetty Kansainvälistyvä opettajankoulutus –konferenssi. Foorumin päätöskonferenssi on marraskuussa 2018. Toteutettu verkkoaivoriihi opettajankoulutuksen kehittämisestä. Laadittu kansainvälinen opettajankoulutuskatsaus. Foorumin laatima Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma on valmistunut.

***Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma*.** Kehittämisohjelman visio on *"Luomme yhdessä parasta osaamista maailmaan"*. Vision mukaan

- Opettajat ovat tulevaisuuteen tähtääviä, laaja-alaisia ja uutta luovia asiantuntijoita, jotka hyödyntävät monipuolisesti uusia oppimisympäristöjä.
- Opettajat kehittävät jatkuvasti omaa ja työyhteisönsä osaamista.
- Opettajilla on rohkeus kehittää ja kokeilla. He hyödyntävät tutkimusta työssään.
- Opettajat toimivat verkostoissa kansallisesti ja kansainvälisesti.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman keskeiset kuusi linjausta ovat:

1. ***Opettajien osaaminen kokonaisuudeksi***

- Opettajankoulutuksen eri vaiheet muodostavat kokonaisuuden.
- Opiskelijoiden osallisuus opintojensa suunnitteluun.

2. ***Ennakoinnilla ja valinnoilla vetovoimaa***

- Opiskelijavalintoja kehitetään korkeakoulujen yhteistyönä. Soveltuvuus opetustehtäviin on osa valintoja.
- Opiskelijoiden aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetaan.
- Opettajatarvetta ennakoidaan säännöllisesti.
- Varmistetaan ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä opettajien osaaminen uuden järjestelmän mukaiseksi.

3. ***Opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat keskiöön***

- Opettajankoulutuksen työtavat ovat tutkimusperustaisia, oppijalähtöisiä ja yhteisöllisiä.
- Vahvistetaan erilaisten oppimisympäristöjen pedagogiseen hyödyntämiseen liittyvää osaamista.
- Kehitetään yhdessä työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ohjaamisen malleja.

4. Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä
- Rakennetaan suunnitelmallisesti yhdessä tekemisen kulttuuria ja yhteistyömalleja
- Vahvistetaan moniammatillista työelämäyhteistyötä verkostoitumalla.
- Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään vertaistukijärjestelmiä.
- Uranaikainen osaamisen kehittäminen järjestetään siten, että se on tasa-arvoisesti saavutettavissa, rakenteiltaan tarkoituksenmukaista ja oikein mitoitettua.

5. Osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi
- Oppilaitosjohtamisen koulutusta vahvistetaan ja sen suunnitelmallisuutta lisätään.
- Vahvistetaan osallistavaa johtamista ja tiimijohtamista.
- Opettajankoulutukseen sisällytetään riittävästi johtamisosaamista.

6. Vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta
- Opettajankoulutus perustuu uusimpaan tutkimukseen.
- Koulutus tukee opettajan tutkimuksellisen ammatti-identiteetin kehittymistä.
- Opettajat ja opettajankouluttajat osallistuvat tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

***Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman toimeenpanoa on tuettu* <u>vuonna 2017 opettajankoulutusta järjestäville korkeakouluille suunnatulla 15 miljoonan euron määrärahalla</u>**. 20 hanketta sai rahoituksen (9 yliopistoa ja 2 ammattikorkeakoulua koordinaattoreina).

- Kehittämisohjelman linjaukset tulevat selkeästi esille hankkeissa. Poikkeuksena on kuitenkin johtamisosaaminen, johon tuli niukasti hankehakemuksia.

- Hankkeilla on hyvä alueellinen ja eri kouluasteiden kattavuus (varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus) lukuun ottamatta vapaata sivistystyötä ja muuta aikuiskoulutusta, johon ei tullut hankehakemuksia.

- Keskeisiä painoalueita ohjelman toimeenpanohankkeissa ovat opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen jatkumon kehittäminen, opettajankoulutuksen yhteistyön vahvistaminen, opettajankoulutuksen valinnat, digitaalisen osaamisen kehittäminen, mentorointi, opettajankoulutuksen sisältöjen ja menetelmien kehittämistyö ja uusien mallien luominen opettajien uranaikaiseen osaamisen kehittämiseen.

- Hankkeille on tyypillistä laaja verkosto-, kunta- ja muu sidosryhmäyhteistyö, opettajaksi opiskelevien osallistuminen ja tutkimusperustaisuus. Hankkeet ovat kaksi- tai kolmivuotisia.

<u>Seuraava määrärahahaku 12 milj. euroa on valmisteilla vuosien 2017–2018 vaihteeseen</u>.

- Suunniteltuja painotuksia ovat mm. lukiouudistus, vapaa sivistystyö ja muu aikuiskoulutus, opettajien arviointiosaaminen, äidinkielen ja vieraiden kielten opetuksen kehittäminen sekä johtamis- ja kehittämisosaaminen.

Perusopetuksen tasa-arvorahojen vaikuttavuus

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi ensimmäisen kerran valtionavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen. Vuosina 2016 ja 2017 avustusta on myönnetty esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen. Avustuksella on tuettu haasteellisilla toiminta-alueiden kouluja, jotka toimivat alueella, jossa on paljon työttömyyttä, alhaisempi keskimääräinen koulutustaso tai paljon vieraskielisiä. Avustus on koskenut myös esiopetusta, joka toteutetaan päiväkodeissa ja kouluissa. Valtion erityisavustuksella on katettu 70 % palkkakustannuksista sivukuluineen. Opetuksen järjestäjän osuus on ollut 30 %.

Peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen ja haasteellisilla alueilla toimivien koulujen avustamiseen tarkoitettua rahoitusta lisätään 25 miljoonalla eurolla. Valtionavustuksina koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin sekä esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen sekä näihin edellä mainittuihin liittyvään opetusryhmäkoon pienentämiseen ja koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen suunnataan vuonna 2018 enintään 40,2 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tasa-arvorahoituksen kriteerit voi rinnastaa Helsingin kaupungin kouluille jakaman määrärahan kriteereihin. Sen jakoon vaikuttavat huoltajien koulutustaso, perheiden tulotaso sekä oppilaiden maahanmuuttajataustaisuus koulujen oppilaaksiottoalueella. Rehtorit ovat päättäneet määrärahan kohdentamisesta. VATT:n mukaan (Mikko Sillman, 2017) malli on lisännyt selvästi oppilaiden hakeutumista yläkoulusta toisen asteen koulutukseen. Hyötyjiä ovat ennen kaikkea maahanmuuttajataustaiset oppilaat sekä suomenkieliset pojat. Vuonna 2008 joka kolmas maahanmuuttajataustainen oppilas ei Helsingissä jatkanut toisen asteen koulutukseen. Positiivisen diskriminaation määrärahan käyttöönoton ansiosta tämä osuus on laskenut viidenneksellä. Tutkimuksen kohteena olleissa helsinkiläiskouluissa positiivisen diskriminaation rahoitusta käytettiin eniten koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen.

Lukiokoulutukseen hakeutuminen myös kasvoi rahoitusta saavissa kouluissa, kun taas vertailukouluissa ei tapahtunut muutosta. Samankaltaisilla kouluilla tarkoitettiin tutkimuksessa niitä kouluja, jotka olisivat oppilaiden taustaominaisuuksien perusteella saaneet positiivisen diskriminaation rahoitusta, jos niiden kotikaupungit olisivat noudattaneet samanlaista politiikkaa kuin Helsingissä.

Varhaiskasvatus kehittämisraha ja maksuttomuuskokeilu. Rahat pieniä? Vaikuttavuus? Mitä tehdään oikeasti

Kehittämisraha
Hallitus on myöntänyt 3,7 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen kehittämiseen vuonna 2016. Tästä Opetushallituksen jakamasta valtionavustuksesta 86 kuntaa sai rahoitusta vuosiksi 2016 - 2017 tukemaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanoa. Avustuksella tuetaan hankkeita, joissa varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista osaamista kehitetään muun muassa seuraavilla teemoilla: pedagogisten työtapojen sekä leikki- ja oppimisympäristöjen kehittäminen, lasten osallisuuden vahvistaminen, kulttuurien välisen osaamisen lisääminen sekä toimintakulttuurin muutoksen johtaminen kohti oppivaa yhteisöä. Hankkeilla myös tuetaan johtajien ja muun henkilöstön ammatillista ja pedagogisesti tietoista toimintaa lasten kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia tukevaksi.

Maksuttomuuskokeilu
Hallitus päätti 31.8.2017 käynnistää laajan kokeilun vuosina 2018–2019 viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta yhdessä halukkaiden kuntien kanssa. Kokeiluun käytetään 5 miljoonaa euroa valtion rahoitusta. (Valtioneuvoston tiedote 31.8.2017). Kokeilun tavoitteena on nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta 5-vuotiailla lapsilla, edistää vanhempien työllistymistä sekä selvittää mitkä olisivat maksuttomuuden kustannukset.

Kokeilua valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä ja kokeilun tarkempi toteuttamistapa on vielä päättämättä. Kokeilu on suunniteltu toteutettavaksi kunnille jaettavina valtionavustuksina. Alustava ajatus virkavalmistelussa on, että määrärahalla kompensoitaisiin kuntien menetettyjä maksutuloja ja kunnilla olisi omavastuuosuus. Omavastuuosuuden suuruus riippuisi kokeilun laajuudesta. Maksuttomuuskokeilun piiriin tulisi lapsia, jotka ovat syntyneet 2013 ja täyttävät vuonna 2018 5 vuotta.

Päätös kokeilun käynnistämisestä edellyttää, että eduskunta hyväksyy talousarvioesityksen.

Kerhotoiminnan leikkaukset ja toiminnan jatkuvuus

Vuodesta 2008 lähtien opetus- ja kulttuuriministeriö on kohdentanut vuosittain valtion talousarviosta määrärahan kerhotoiminnan kehittämiseen. Opetushallitus on jakanut avustukset hakuehdot täyttäneille perusopetuksen järjestäjille. Erityisavustuksen lisäksi opetuksen järjestäjät käyttävät kerhotoiminnan rahoittamiseen omaa rahoitusta. Vuonna 2017 opetuksen järjestäjän oman rahoituksen osuus oli vähintään 30 % ja valtion erityisavustuksen osuus 70 %.

Koko maan osalta koulun kerhotoimintaa tarjotaan jo tasaisesti. Toiminta nähdään erityisen tärkeänä maaseudulla, jossa lapsille ja nuorille ei ole tarjolla muuta harrastustoimintaa eikä kokoontumismahdollisuuksia. Harrastusmahdollisuuksia on tarjottu erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille ja niille, joilla ei aiemmin ole ollut omia harrastuksia ja jotka hyötyvät toiminnasta eniten. Kerhojen osallistumismäärät ovat nousseet ja kynnys osallistua on matala. Vuoden 2018 talousarvioesitys vastaa vuoden 2017 talousarvioesitystä. Eduskunta lisäsi viime vuonna kerhotoimintaan kertaluontoisena eränä 3 000 000 euroa. Vuonna 2017 valtionavustusta myönnettiinkin 5,865 miljoonaa euroa.

Lukutalkoot, mitä toimia tulossa varhaislapsuuteen ja varhaiskasvatukseen

MOI- kehittämisohjelma

Monilukutaitoa Opitaan Ilolla (MOI) -kehittämisohjelma on uusimpaan tieteelliseen tutkimustietoon pohjautuva varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen (1. ja 2. vuosiluokat) sekä kirjasto- ja kulttuurialan henkilöstön käyttöön suunnattu lasten monilukutaitoa edistävä ohjelma. MOI-ohjelman tavoitteena on kehittää toimintamalleja lasten monilukutaidon kehittämiseksi sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen ja esi- ja alkuopetuksen henkilöstön osaamista lasten monilukutaidon tukemisessa. Monialainen kehittämisohjelma tarttuu kulttuurisen ja sukupuolisen eriarvoisuuden vähentämiseen ja yhtäläisten monilukutaitoa tukevien oppimismahdollisuuksien edistämiseen pienten lasten (0-8 vuotta) kasvuympäristöissä.

Kehittämisohjelma koostuu kolmesta osa-alueesta. Ensimmäisenä osana on ohjelman ja toimenpiteiden kehittäminen varhaiskasvatukseen ja esi- ja alkuopetukseen (1. ja 2. vuosiluokat) sekä kulttuurilaitosten toimintaan näiden keskinäistä yhteistyötä ja lasten lukutaitojen oppimisen jatkumoa vahvistaen. Toisena on henkilöstön osaamisen kehittäminen lasten monilukutaidon edistämisessä sekä siihen liittyvä koulutus ja perehdytys. Kolmantena monilukutaitoa edistävien toimenpiteiden vaikuttavuuden tutkiminen ja levittäminen.

Ohjelman aikana kehitetty toimenpidekokonaisuus ja sen sisältämä koulutusformaatti vahvistavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, koulujen, kirjastojen, museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja osaamista mahdollistaen lasten monilukutaidon edistämisen jatkumona eri kasvuympäristöissä. Lisäksi MOI -kehittämisohjelman monikanavainen viestintä välittää kaikille pienten lasten parissa toimiville aikuisille ja lapsille tutkittua tietoa, toimintamalleja ja materiaalia monilukutaidon edistämiseen kodeissa ja muissa arjen yhteisöissä. Kehittämisohjelman toteutuksesta vastaa Helsingin yliopiston Kasvatustieteellisen tiedekunnan Playful Learning Center.

Lukutaitofoorumi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut lukutaitofoorumin, jonka tehtävänä on laatia suuntaviivat lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittämiselle. Suuntaviivat sisältävät ehdotuksen siitä, miten lukemisharrastuksessa ja lukutaidossa havaitut huonot kehityspiirteet korjataan ja miten varmistetaan, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on jatkuvan oppimisen ja aktiivisen elämän kannalta riittävä lukutaito. Suuntaviivat tulee saada valmiiksi 31.8.2018 mennessä. Foorumissa on mukana yli kolmekymmentä lukemisen ja lukutaidon asiantuntijaa. Foorumin puheenjohtajana toimii kirjailija Juha Itkonen.

Suomi-koulujen tilanne

Suomi-koulut ovat kielikouluja, joita pääsääntöisesti ylläpitävät erilaiset yhdistykset. Koulujen lukumäärä on melko vakiintunut; valtionavustuksen piirissä olevia Suomi-kouluja toimii noin 135 eri puolilla maailmaa. Suomi-koulujen oppilasmäärä on kasvanut 2000-luvulla yli 4 000:n ja oli 4164 vuonna 2015. Suomi-kouluilla ei ole yhtenäistä opetussuunnitelmaa. Opetushallitus on antanut vuonna 2015 opetussuunnitelmasuosituksen, jonka tarkoitus on yhtenäistää Suomi-koulujen opetusta ja samalla tukea niiden opetuksen laadun kehittämistä. Suomi-koulujen opetusta tuetaan vuosittain sopimuspohjaisilla avustuksilla, joita hallinnoi Suomi-seura ry. Seura tekee sopimukset avustuksista kouluja ylläpitäville tahoille hakemusten ja edellisen vuoden avustuksen käyttöselvitysten pohjalta. Avustuksia varten tarvittavan määrärahan myöntää Opetushallitus valtionavustuksena Suomi-seuralle. Avustusmääräraha sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvion kohtaan Valtionavustus järjestöille.

Avustukset jaettiin vuoteen 1999 asti ministeriöstä, joka siirsi niiden käsittelyn tuolloin Opetushallitukselle. OPH siirsi valtionavustusten käytännön hallinnoinnin Suomi-Seura ry:lle vuonna 2009 OKM:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Valtionavustusprosessin seurantavastuu on edelleen Opetushallituksella.

Budjettiesityksen 2018 mukaan 976 000 euroa avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kehittämiskeskus Opinkirjo ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola -toimintaan, sekä vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen. Eduskunta lisäsi viime vuonna kertaluontoisena eränä 230 000 euroa Suomi-kouluille.

Miten ministeriö aikoo tiedottaa ammatillisia oppilaitoksia reformin suomista mahdollisuuksista järjestöyhteistyöhön keskeyttämisuhan olla olevien nuorten tukemisessa ja rohkaista oppilaitoksia aktiivisesti kehittämään malleja paikallisten nuorisotyöjärjestöjen kanssa?

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2017 alussa ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tukiohjelman, joka ulottuu vuoteen 2020. Tukiohjelmaan on käytettävissä vuosina 2017 – 2020 noin 60 miljoonaa euroa. Tukiohjelma koostuu viidestä kokonaisuudesta, jotka ovat 1) viestintä ja vuorovaikutus, 2) koulutuksen järjestäjien tuki ja neuvonta uuden lainsäädännön soveltamiseen liittyen, 3) toimintaprosessien uudistamisen ja kehittämisen tukeminen osaamisperusteisiksi ja asiakaslähtöisiksi, 4) opetushenkilöstön ja työpaikkaohjaajien osaamisen kehittäminen ja toimintakäytäntöjen uudistaminen sekä 5) laadunhallinnan tuki. Toimintaprosessien uudistamiseen liittyvät kehittämishankkeet tukevat ammatillisen koulutuksen uudistamista osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi, monipuolistavat oppimisympäristöjä ja kehittävät henkilökohtaistamisen pedagogisia toimintamalleja ja uusia käytäntöjä koulutukseen hakeutumiseen. Kaikkien näiden osa-alueiden avulla rohkaistaan koulutuksen järjestäjiä hyödyntämään reformin tuomia mahdollisuuksia ja kehittämään ja tiivistämään yhteistyötä eri tahojen kanssa, myös esim. paikallisten nuorisojärjestöjen ja työpajojen kanssa keskeyttämisuhan alla olevien nuorten tukemiseksi.

Tukiohjelmasta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista on tiedotettu syksyllä 2017 reformikiertueella eri puolilla Suomea ja sen mukanaan tuomista mahdollisuuksista (keskustelua asiasta esim. henkilökohtaistamiseen ja työelämäyhteistyöhön liittyvissä työpajoissa). Virkamiehet ovat lisäksi osallistuneet erilaisiin seminaareihin, joiden pääteemana on ollut nuorten hyvinvointi, osallisuus ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Valtakunnallinen ESR-hanketoimintaan kuuluva Zoomi-koordinaatiohanke järjestää myös eri paikkakunnilla seminaareja reformista tiedottamiseksi ja läpäisyn tehostamisen hyvien käytänteiden levittämiseksi.

Ministeri Grahn-Laasosen ja Terhon toimialan yhteinen asia:

Kehysriihessä päätetyt 19 toimea syrjäytymisen ehkäisemiseksi, miten etenevät?

NEET-ohjelman laatimisen taustalla oli monissa tutkimuksissa esille tullut havainto, että lasten ja nuorten hyvinvointia, opiskelua ja työllistymistä tukevasta järjestelmästä on kehittynyt monimutkainen. Se ei kannusta riittävästi lapsia ja nuoria löytämään omia vahvuuksiaan, eikä omaa polkua järjestelmässä ole helppo löytää. Palveluiden, kannustimien ja tukitoimien riittämätön koordinaatio ja yhteistyön puute heikentävät toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Hallitus seuraa puoliväliriihessä hyväksymiensä toimenpiteiden etenemistä säännöllisesti strategiaistunnoissa ja NEET-ministeriryhmässä ja päättää tarvittaessa tavoitteiden saavuttamisen edellyttämistä lisätoimista. Koordinaation varmistamiseksi kuuden ministeriön yhteinen NEET-ministeriryhmä päätti syyskuussa 2017 yhdistää NEET-toimintaohjelman, Nuorisotakuun ja nuorisotyöttömyyden vähentämisestä 28.8.2017 sovittujen toimien seurannan yhdeksi kokonaisuudeksi. Siihen kuuluu kolmisenkymmentä toimenpidettä. Ministeriryhmä kokoontuu seuraavan kerran marras-joulukuun vaihteessa.

Toimet ovat lähteneet hyvin käyntiin. Monet niistä toteutetaan osana isompaa uudistusta, kuten varhaiskasvatuksen kehittäminen, ammatillisen koulutuksen reformi, TE-palveluiden uudistaminen, osallistavan sosiaaliturvan edistäminen (Hiilamon selvitys), ohjaamoiden toiminnan vakiinnuttaminen ja koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen. Toimintaohjelmaan kuuluu myös selvityksiä ja tutkimuksien (esim. poikien osaaminen, nuorten toimeentulotuki, erityisopetuksen kehittämistarpeet). Toimeenpanossa vahvistetaan myös hyviksi osoittautuneita nykykäytäntöjä ohjaamalla niille rahoitusta valtion tulo- ja menoarviossa (nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, jousta a perusopetus, nuorten harrastustoiminnan tuki, tasa-arvoraha).

Nuorisotakuun neuvottelukunta

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho on asettanut nuorisotakuun kärkihankkeelle neuvottelukunnan ajalle 4.10.2017–31.12.2018. Neuvottelukunta korvaa aikaisemmin asetetun nuorisotakuun johtoryhmän.

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen toimeenpanoa, seurata maakuntauudistusta nuorille suunnattujen palvelujen näkökulmasta sekä koota hyviä käytäntöjä hyödynnettäväksi kuntien ennaltaehkäisevässä työssä.

Joitakin poimintoja koulutussektorin toimista

Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään ja kasvatuksen laatua parannetaan sekä varhaiskasvatuksen osallistumisastetta nostetaan kohti muiden Pohjoismaiden tasoa. Toimina mm. varhaiskasvatusmaksujen alennukset, henkilöstön osaamistason nosto ja henkilöstörakenteen kehittäminen, varhaiskasvatuksen tiedonkeräyksen (Varda) käynnistäminen, varhaiskasvatuslain päivitys (valmistelussa), varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta (selvityshenkilöiden esitys luovutettu), moniammatillisen tuen ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen. Varhaiskasvatuksella on kiinteät yhtymäkohdat perhevapaiden uudistamiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE-hanke).

Koulujen välisten erojen kasvua estetään ja **koulutuksen tasa-arvoa** edistetään haasteellisempien alueiden kouluille suunnatuilla tasa-arvoavustuksilla. Alueellisen tasa-arvon vahvistamiseksi luodaan uusi konsultoivan tuen malli koulutuksen järjestäjille, jotka eivät ole vuosiin osallistuneet kehittämistoimintaan. Hallitus on tehnyt talousarvioon määrärahaesitykset.

Syitä **poikien** tyttöjä heikompaan osaamiseen ja koulumenestykseen selvitetään. Teas-rahoituksella on käynnistetty olemassa olevaan tutkimukseen ja kansainväliseen vertailuun perustuva selvitys syistä, jotka Suomessa johtavat poikien tyttöjä heikompaan osaamiseen, koulumenestykseen, alhaisempaan koulutustasoon sekä suurempaan NEET-osuuteen ja syrjäytymisriskiin.

Koulutustakuun toteutumista tukevat ammatillisen koulutuksen reformissa:

- Henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien (HOKS) käyttöönotto
- Opinto-ohjauksen ja erityisen tuen tiivis kytkentä osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS)
- Jatkuva haku ammatilliseen koulutukseen ja hakeutumiseen kytkeytyvä ohjausvelvoite
- Uusi rahoitusmalli
- Koulutussopimuksen ja oppisopimuksen tehokas käyttöönotto
- Oppimisanalytiikan hyödyntäminen ohjauksessa ja pedagogiikassa
- jo olemassa olevien hyvien ja toimivien käytäntöjen levittäminen
- Informointi syksyllä 2017 osana ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tukiohjelmaa

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja opiskelijoiden koulutuspolkuja ja ohjausta vahvistetaan ammatillisessa koulutuksessa siten, että peruskoulutukseen pääsyä sujuvoitetaan ja lisätään opiskelun tukea. Yleisestä kielitaitovaatimuksesta luovutaan ja lisätään kannustimet rahoituksessa kielenopiskelun tukeen.

Koulutuksen nivelvaiheisiin kohdistuvia toimia tehostetaan ja sujuvoitetaan koulutusasteelta toiselle siirtymistä tuomalla yhteen perusopetuksen päättäneille nuorille tarkoitettua lisäopetusta (kymppiluokka) ja ammatillisen peruskoulutuksen valmentavaa opetusta (VALMA). Lisäopetus on kuntien järjestämää ja rahoittamaa opetusta perusopetuksen arvosanoja korottaville nuorille. Valma on ammatillisen koulutuksen järjestäjien tarjoamaa valmentavaa koulutusta nimenomaan niille nuorille, jotka jatkavat ammatillisiin opintoihin. Koulutusten kehittäminen ja yhdenmukaistaminen

on tarkoitus käynnistää yhteistyössä yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osastojen välillä vuoden 2018 alussa.

Sektorirajat ylittävää **ekosysteemiajattelua** on edistetty mm. Ekosysteemifoorumin toiminnan kautta.

Korkeakoulukelpoisten ja korkeakoulutaustaisten **maahanmuuttajien** koulutuspolkuja ja ohjausta kehitetään vastuukorkeakoulutoiminnalla. Vastuukorkeakoulut kehittävät ohjaus- ja neuvontamalleja sekä osaamisen tunnistamisen palveluita, jotka nopeuttavat ja sujuvoittavat maahanmuuttajien korkeakouluopintoihin pääsyä. Toiminta on ollut käynnissä n. 1,5 vuotta ja sillä on tavoitettu tähän mennessä yli tuhat maahanmuuttaja-asiakasta. **Suomen ja ruotsin kielen** opiskelumahdollisuuksia korkeakoulutuksessa edistetään mm. hanketoiminnalla. OKM tukee Aalto-yliopiston koordinoimaa hanketta, jonka tavoitteena on luoda kotimaisten kielten opetukseen ja ohjaukseen uutta monimuotoista ja monimediaista pedagogiikkaa. Samalla kehitetään kieltenopettajien digipedagogista osaamista ja luodaan joustavia toteutustapoja suomen ja ruotsin opetukseen ja ohjaukseen. Kehittämistoimet kohdistuvat suomi/ruotsi toisena kotimaisena kielenä -opintoihin sekä suomi/ruotsi toisena kielenä -opintoihin**.**

Siirtymiä koulutusasteelta toiselle kehitetään hallinnonalojen ja koulutusmuotojen rajat ylittäen. *Korkeakoulujen* osalta opiskelijavalinnat uudistuvat kahdessa vaiheessa. Uudistuksen tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa siirtymiä toiselta asteelta korkeakoulutukseen. Vuodesta 2018 lähtien korkeakoulut järjestävät valintakokeita, jotka eivät edellytä pitkää valmentautumista. Korkeakoulujen kanssa on sovittu opiskelijavalintojen kehikosta, jossa 2020 alkaen pääosa opiskelijoista valittaisiin ylioppilastutkinnon arvosanojen ja ammatillisen perustutkinnon perusteella. Todistusvalintojen rinnalla säilyvät pääsykokeet ja koulutukseen voi päästä myös esimerkiksi avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen perusteella. Toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä lisätään sujuvien siirtymien tueksi. Tavoitteena on luoda toisen asteen opiskelijoille tilaisuuksia tutustua korkeakoulutukseen. Korkeakoulut tiedottavat syksyllä 2018 tavasta, joilla todistuksia todistusvalinnassa hyödynnetään.